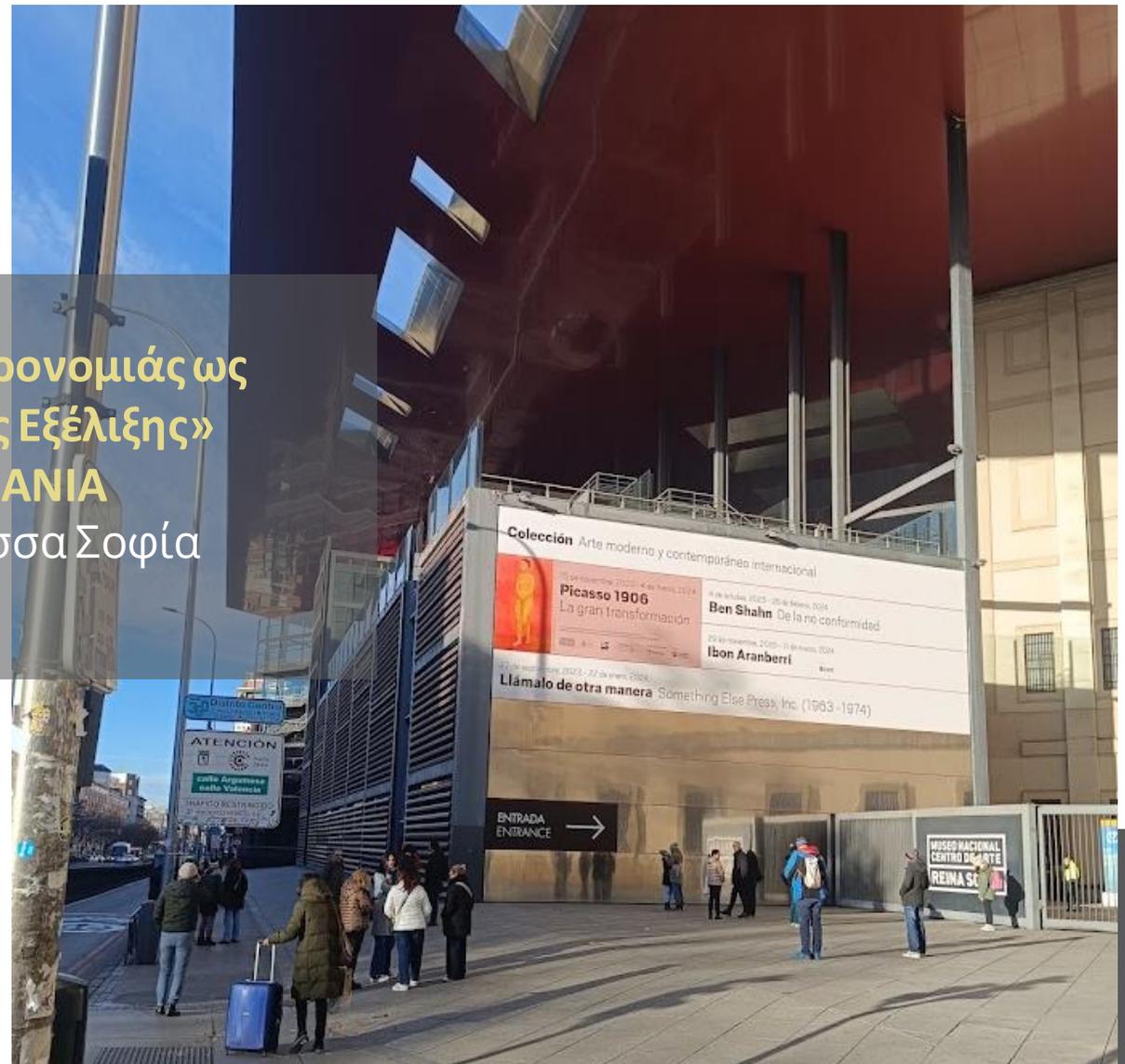

«Η Συντήρηση Θρησκευτικής Κληρονομιάς ως
Σύγχρονο Πεδίο Επαγγελματικής Εξέλιξης»
4^η Διεθνική Συνάντηση: ΙΣΠΑΝΙΑ
Εθνικό Μουσείο Τέχνης Βασίλισσα Σοφία
(Reina Sofia Museum)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

01.

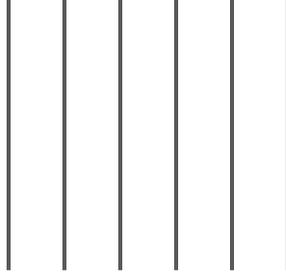
Γενικά στοιχεία

02.

**Συλλογές ανά επίπεδο
του μουσείου**

03.

Pablo Picasso - Guernica

01.

Γενικά στοιχεία

Γενικά στοιχεία

Η μετατροπή του «Centro de Arte Reina Sofía» σε «Εθνικό Μουσείο» το 1988 βασίστηκε στο στόχο της δημιουργίας μιας Συλλογής που συγκέντρωνε όλες τις κρατικές συλλογές μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης μαζί σε ένα μέρος. Η νέα συλλογή του Museo Reina Sofía, παρουσιάστηκε το 1992 για πρώτη φορά, με πρόθεση τη μονιμότητα και την ανάπτυξη.

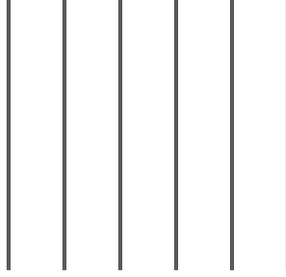
Οι βάσεις τέθηκαν με την ενσωμάτωση της συλλογής από το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Ισπανίας που ήταν ανοιχτό από το 1894 έως το 1988. Περιλάμβανε βραβευμένα έργα από την Εθνική Έκθεση Καλών Τεχνών στη Μαδρίτη και από διαγωνισμούς στην Ισπανική Ακαδημία Καλών Τεχνών της Ρώμης, καθώς και έργα που αντιπροσωπεύουν τα πρωτοποριακά κινήματα, που δόθηκαν ως δωρεές ή κληροδοτήματα αντί για φόρους, όπως ήταν η περίπτωση των κληρονόμων των κτημάτων του Julio González (1973) και του Joan Miró (1985), αντίστοιχα.

Γενικά στοιχεία

Αυτή η αρχική συνεισφορά αυξήθηκε με την προσθήκη από το Μουσείο του Prado συλλογής έργων τέχνης του 20ου αιώνα, η οποία περιελάμβανε μια εξαιρετική συλλογή κυβιστικών πινάκων που δόθηκαν από τον ιστορικό Ντάγκλας Κούπερ. Περαιτέρω δωρεές (όπως αυτές που αποτελούνταν από έργα του Le Corbusier το 1988 και του Lucio Fontana το 1991) συνέχισαν να φτάνουν και το 1992 το κληροδότημα του Νταλί, όπως αναφέρεται στη διαθήκη του, ολοκλήρωσε ένα κρίσιμο κεφάλαιο στην αναπαράσταση των πρωτοποριών. Επίσης την ίδια χρονιά η άφιξη της *Guernica* του Πάμπλο Πικάσο αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο στον οποίο θα βασιζόταν ο λόγος του μουσείου από εκείνη την ημέρα και μετά.

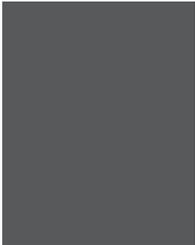
Στις 7/01/2024 που πραγματοποιήθηκε η επίσκεψη στο μουσείο ήταν η έκθεση **Πικάσο 1906: Ο μεγάλος μετασχηματισμός (*Picasso 1906: The Great Transformation*)**.

<https://www.museoreinasofia.es/en/collection/history>

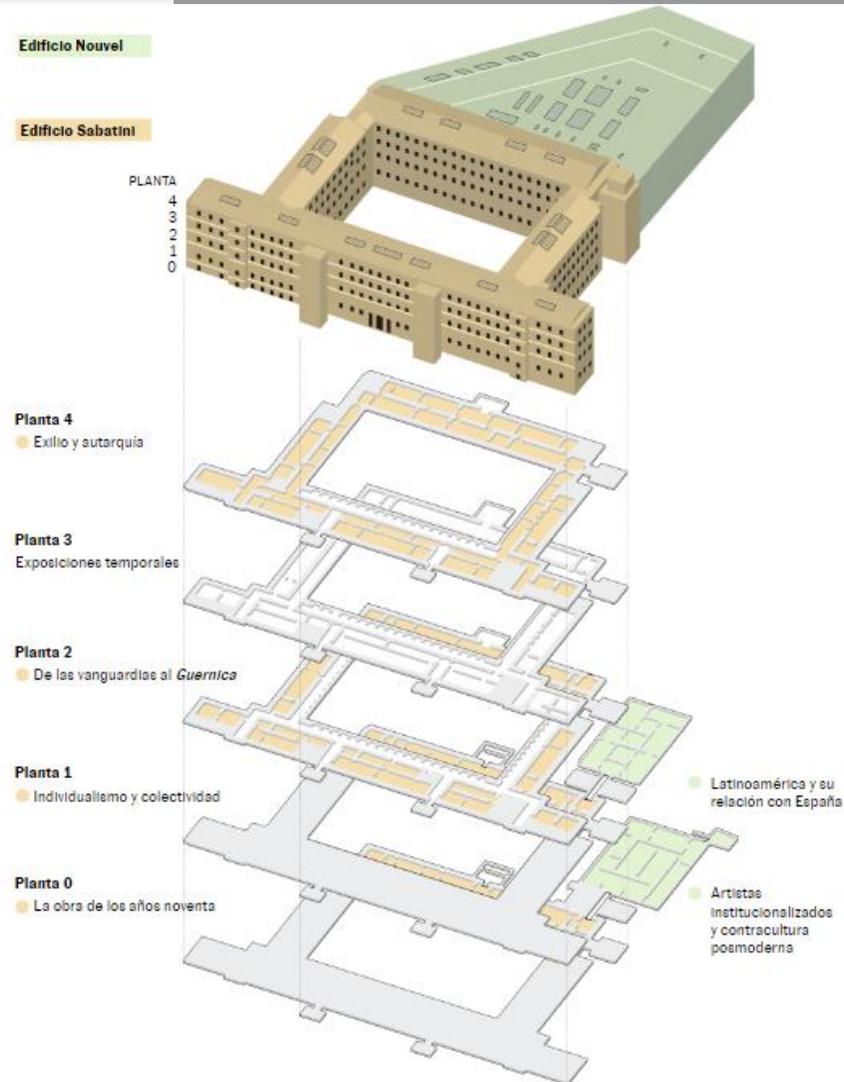

02.

Συλλογές ανά επίπεδο του μουσείου

Διάγραμμα του μουσείου

ANA MARCOS | ANTONIO ALONSO | YOLANDA CLEMENTE

Madrid - 26 NOV 2021 - 08:46 CET

<https://elpais.com/cultura/2021-11-26/el-museo-reina-sofia-se-reordena-y-cuenta-otra-historia-del-arte.html#>

Ευρωπαϊκό πρόγραμμα KA210 2022-1-EL01-KA210-VET-000083699 με τίτλο «Η Συντήρηση Θρησκευτικής Κληρονομιάς ως Σύγχρονο Πεδίο Επαγγελματικής Εξέλιξης», 4^η Διεθνική Συνάντηση: ΙΣΠΑΝΙΑ, Επιμέλεια παρουσίασης: Λίνα Μαναρώλη

1. Roy Lichtenstein sculpture

2. NuBel Café

πήρε το όνομά του από τον αρχιτέκτονα Jean Nouvel, ο οποίος σχεδίασε την επέκταση του μουσείου.

<https://www.esmadrid.com/en/restaurants/nubel>

Επίπεδο 0 του μουσείου

0 PLANTA FLOOR

Επίπεδο 1 του μουσείου

1 PLANTA FLOOR

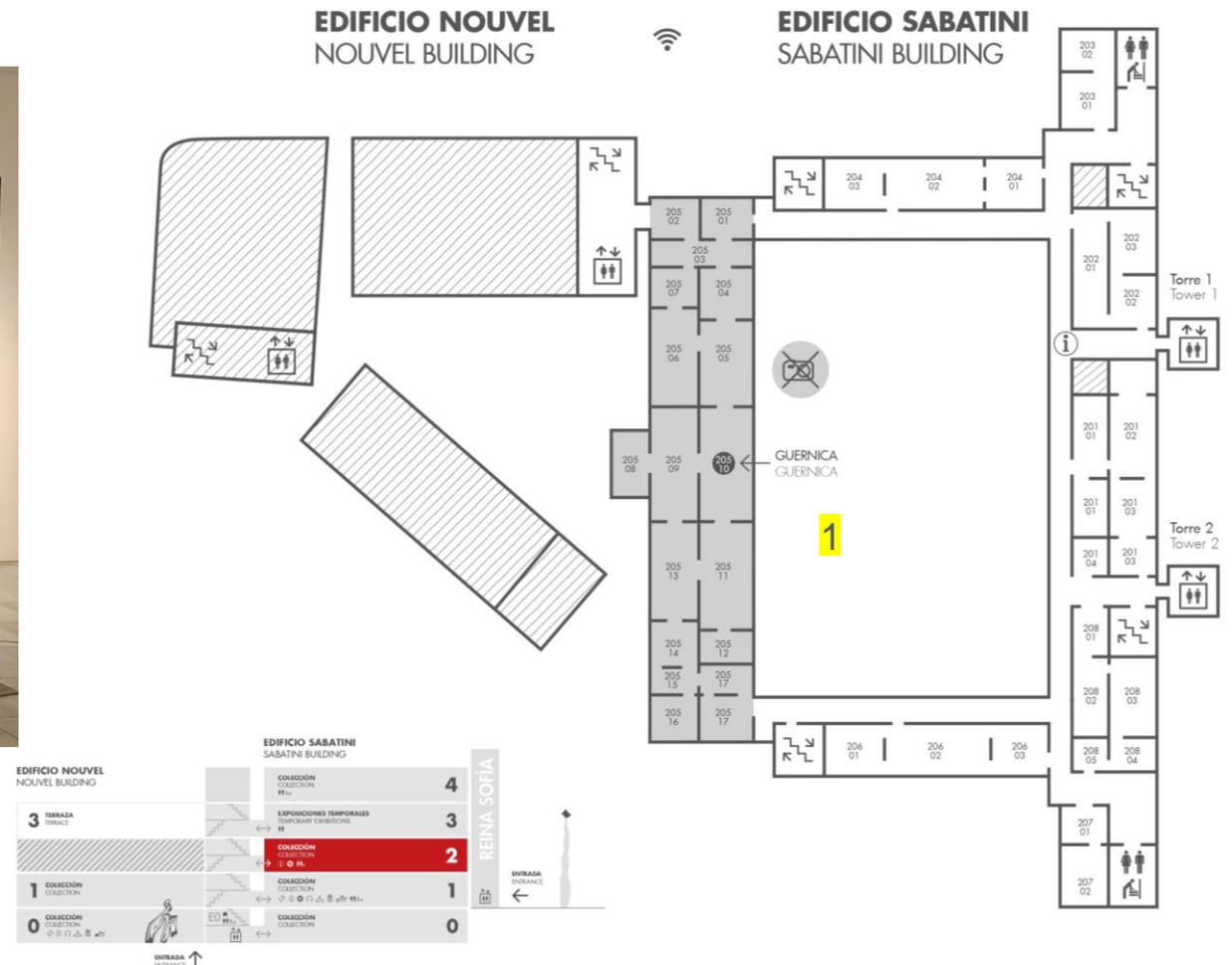
Επίπεδο 2 του μουσείου

2 PLANTA FLOOR

Guernica

- Date: 1937 (May 1st-June 4th, Paris)
- Technique: Oil on canvas
- Dimensions: 349,3 x 776,6 cm
- Category: Painting

Ο Πάμπλο Πικάσο ζωγράφισε την *Γκουέρνικα* μετά από παραγγελία της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας για το Ισπανικό Περίπτερο στην Έκθεση *Internationale des Arts et Techniques dans la Vie Moderne* που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι το 1937.

Αποτελεί μαρτυρία και καταγγελία του βομβαρδισμού του βασκικού πληθυσμού από τη γερμανική αεροπορία.

Θεωρείται θεμελιώδες έργο για την τέχνη του 20ου αιώνα και συνεχίζει να αποτελεί παγκόσμιο σύμβολο καταπολέμησης της καταπίεσης.

Έμπνευση, διαδικασία δημιουργίας του έργου, το τελικό αποτέλεσμα

Στις 26 Απριλίου 1937, ο καταστροφικός γερμανικός βομβαρδισμός της βασκικής πόλης Gernika ενέπνευσε τον Pablo Picasso να ζωγραφίσει τον πίνακα *Guernica* .

Μέσα σε μόλις ενάμιση μήνα έκανε γύρω στα πενήντα διαγράμματα, σκίτσα, προπαρασκευαστικές εργασίες και διάφορες διορθώσεις στον μεγάλο πίνακα.

Η γένεση του έργου φωτογραφήθηκε από την τότε σύντροφο του Πικάσο, Ντόρα Μάαρ, αποτελώντας ένα από τα καλύτερα τεκμηριωμένα παραδείγματα της διαδικασίας δημιουργίας ενός έργου σε ολόκληρη την ιστορία της τέχνης.

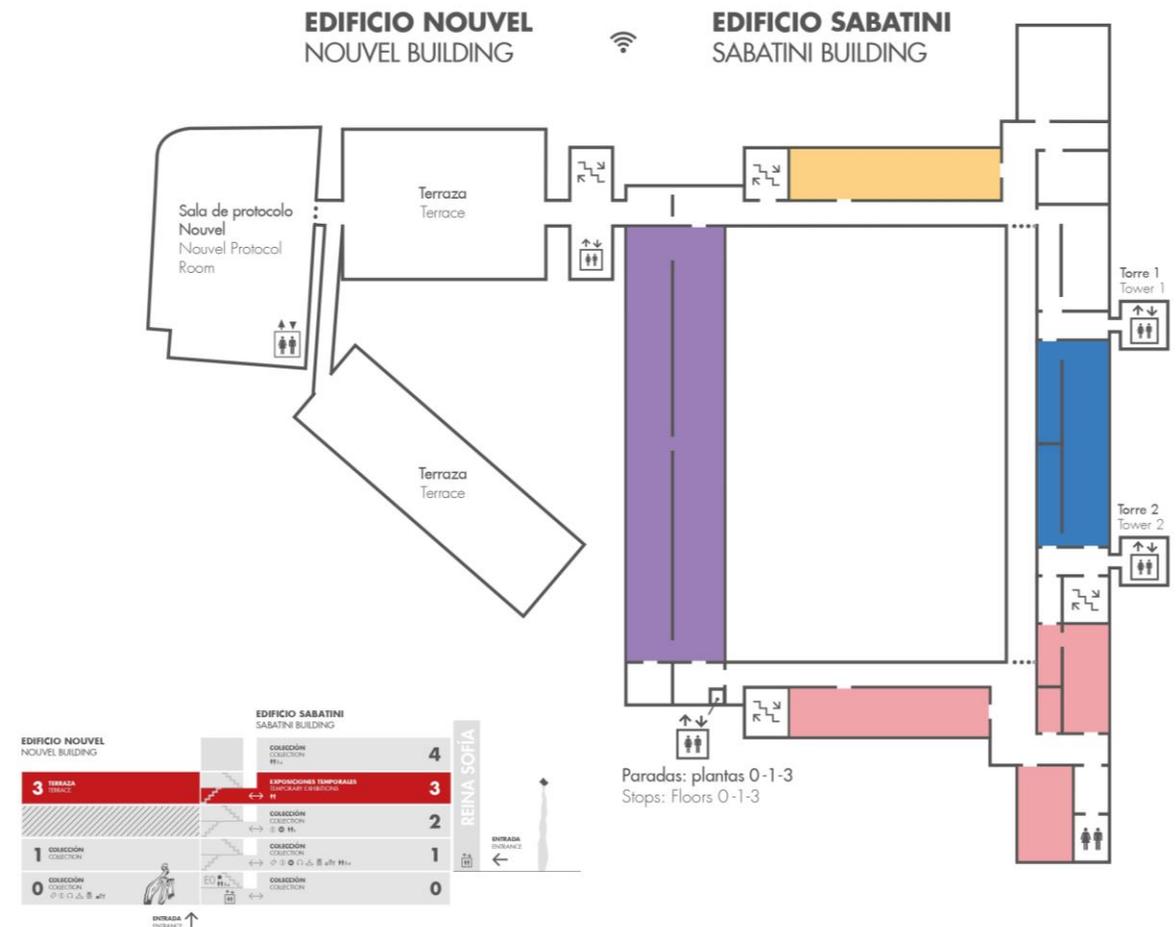
Το τελικό αποτέλεσμα είναι ένας σύνθετος πίνακας, ακατανόητος εκ πρώτης όψεως, τόσο εσωτερικός όσο και εξωτερικός, υστεροκυβιστικός και σουρεαλιστικός, αλλά που είναι ενσωματωμένος στη δυτική εικαστική παράδοση. Η πυραμιδοειδής δομή του είναι κοινή στη ζωγραφική της ιστορίας και περιλαμβάνει δανεισμούς και επιρροές από έργα μεγάλων δασκάλων του παρελθόντος όπως ο Ρούμπενς, ο Ντελακρουά, ο Ντέιβιντ ή ο Γκόγια, μεταξύ άλλων.

https://www.museoreinasofia.es/coleccion/sala/sala-20510#read_more_popup

Επίπεδο 3 του μουσείου

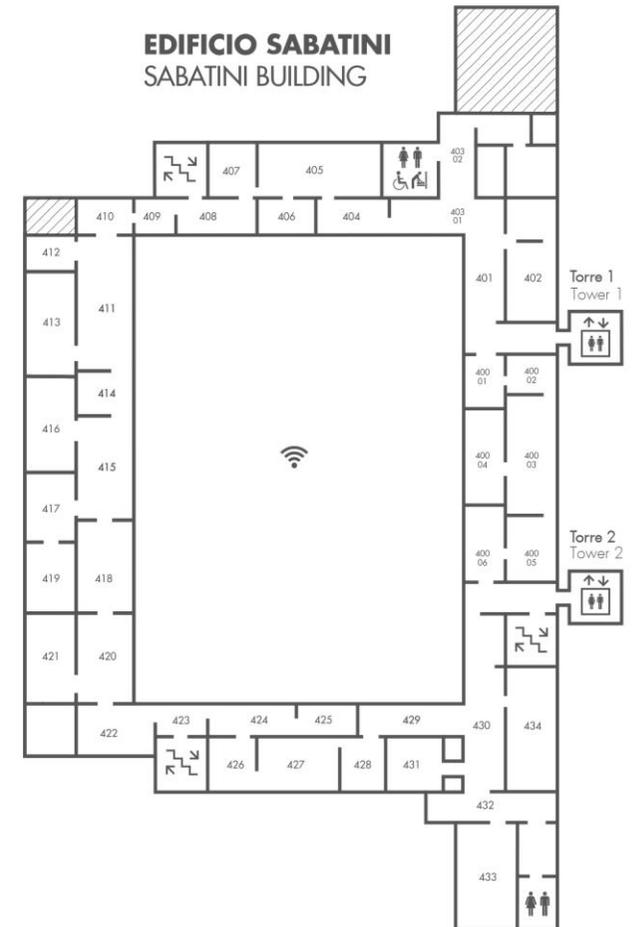
Προσωρινές εκθέσεις

3 PLANTA FLOOR

Guernica, Pablo Picasso

4 PLANTA FLOOR

1. Personnages et oiseaux devant le soleil (Personages and Birds in Front of the Sun)
Joan Miró

7. Figura de mujer (Female Figure)
Ángel Ferrant

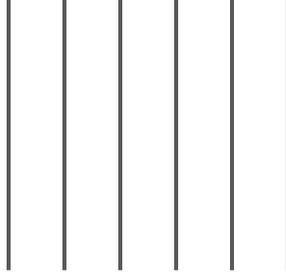

José Antonio CODERCH DE SENTENAT
Barcelona, 1913 – España, Girona, 1984

Pabellón español en la IX Trienal de Milán
Spanish Pavilion at the IX Milan Triennale
1951

Recreación del pabellón

1. Joan MIRÓ Barcelona, 1893 – Palma de Mallorca, 1983 <i>Personnages et oiseaux devant le soleil</i> <i>Personajes y pájaros delante del sol</i> <i>Personages and Birds in Front of the Sun</i> 1943 Tinta china, gouache, lápiz grueso, pastel y acuarela sobre papel	5. Ángel FERRANT Madrid, 1890 – 1961 <i>Mujer hacendosa</i> <i>Industrious Woman</i> 1948 Alambre, madera policromada, varillas metálicas y cuerda	9. Mare de Déu Virgin Segunda mitad del siglo XIII Madera policromada al temple Museo Nacional de Arte de Cataluña (MNAC)
2. Antoni CUMELLA Granollers, Barcelona, 1913 – 1958 <i>Cerámica</i> <i>Ceramics</i> 1955 Gres modelado a toma y esmaltado	6. Eudald SERRA Barcelona, 1911 – 2002 <i>Figura</i> <i>Figure</i> 1950 Terracota	10. Sombreros tradicionales de la provincia de Ávila <i>Traditional hats from the province of Ávila</i> 2021 Paja de centeno trenzada y abierta. Realizados por Evanista Martín Jiménez (Navalosa) y Marina Hernández Lázara (Solana de Rioimar)
3. Siurells <i>Silbatos</i> <i>Whistles</i> Siglo XX Arcilla cocida	7. Ángel FERRANT Madrid, 1890 – 1961 <i>Figura de mujer</i> <i>Female Figure</i> 1947 Madera tallada y patinada	11. Josep GUINOVRT Barcelona, 1927 – 2007 <i>Homenaje a García Lorca</i> <i>Homage to García Lorca</i> Barcelona; Cobalto, 1951 Aguafuerte sobre papel. Estampos expuistas: Retrato del poeta, Romance de la pena negra y Soñeta
4. Porrones <i>Glass "Porrones"</i> Siglo XX Vidrio soplado	8. Ángel FERRANT Madrid, 1890 – 1961 <i>Mujer en jarras</i> <i>Woman with Arms Akimbo</i> 1951 Cemento patinado	12. Manta Segunda mitad del siglo XX Lana somaranes

03.

Pablo Picasso – Guernica

Ταξίδι στο εσωτερικό της Guernica

Το χρονικό διάστημα 2011-2013 πραγματοποιήθηκε το ερευνητικό έργο «Ταξίδι στο εσωτερικό της Γκουέρνικα» (Journey to the inside of Guernica) που διεξάχθηκε από το Τμήμα Συντήρησης και Αποκατάστασης του Museo Reina Sofía. Το έργο κατέστη δυνατό με την υποστήριξη της Fundación Telefónica.

Στόχος του έργου ήταν να πραγματοποιηθεί η πιο εξαντλητική μελέτη μέχρι τότε για την κατάσταση διατήρησης της Guernica του Πικάσο. Αυτός ο πίνακας αποτελεί ένα εμβληματικό κομμάτι στη συλλογή του Μουσείου και εγγυάται κάθε δυνατή προσπάθεια συντήρησης από το Μουσείο.

Το 1998 είχε πραγματοποιηθεί μια παλαιότερη μελέτη για την κατάσταση διατήρησης του πίνακα του Πικάσο.

Το 2012, δεκατέσσερα χρόνια μετά, έγινε έρευνα, ένα έργο που ενσωμάτωνε μια σειρά από τεχνολογικές προόδους, αναπτύσσοντας και εφαρμόζοντας ένα σύγχρονο αυτοματοποιημένο σύστημα λήψης ψηφιακών εικόνων εξαιρετικά υψηλής ανάλυσης, το οποίο στη συνέχεια θα χρησιμοποιούνταν για τη δημιουργία εικονικών σεναρίων που αντικατοπτρίζουν όλα τα δεδομένα που θα λαμβάνονταν.

Η μελέτη βασίστηκε σε ένα ρομπότ καθοδηγούμενο από υπολογιστή που τοποθετήθηκε στον εκθεσιακό χώρο. Το ρομπότ κινήθηκε με μεγάλη ακρίβεια, σε απόσταση 25 microns από το έργο. Οι διαφορετικές κάμερες και αισθητήρες μέσα στο ρομπότ κατέγραψαν σταδιακά τις εικόνες και τα δεδομένα, με πολύ υψηλά επίπεδα ακρίβειας, χρησιμοποιώντας ορατό και υπεριώδες φως, πολυφασματική υπέρυθρη απεικόνιση, σάρωση 3D, φασματική ανάκλαση κ.λπ. που παρήγαγε εκατομμύρια εικόνες και δεδομένα με λεπτομερή πληροφορίες. Έγινε δυνατή η λήψη μεγάλου όγκου δεδομένων χωρίς να αγγίξει κάποιος το έργο.

Η διαδικασία αυτή, το αποτέλεσμα αυτών των μελετών αποτέλεσε την πρώτη φάση για το έργο του Πικάσο και προσέφερε εις βάθος γνώση των υλικών και των τεχνικών που χρησιμοποίησε ο Πικάσο σε αυτό το ζωτικής σημασίας κομμάτι της τέχνης του εικοστού αιώνα.

<https://www.museoreinasofia.es/en/collection/restoration/projects-investigation-development/journey-inside-guernica>

ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ

Η δεύτερη φάση, που διεξήχθη μεταξύ 2015 και 2017, επικεντρώθηκε στην ερμηνεία των τεχνικών μελετών που προέκυψαν με τις εικόνες που ελήφθησαν από ρομποτικό αυτοματισμό. Για να επιτευχθεί αυτό, ήταν απαραίτητο να σχεδιαστεί και να αναπτυχθεί συγκεκριμένο λογισμικό που επιτρέπει στην ομάδα αποκατάστασης να διαχειρίζεται και να βλέπει ταυτόχρονα τις διάφορες μελέτες. Παράλληλα, έχει δημιουργηθεί μια τράπεζα δεδομένων με τις πληροφορίες που λαμβάνονται από την ανάλυση των εικόνων, δημιουργώντας τους λεγόμενους χάρτες αλλοίωσης.

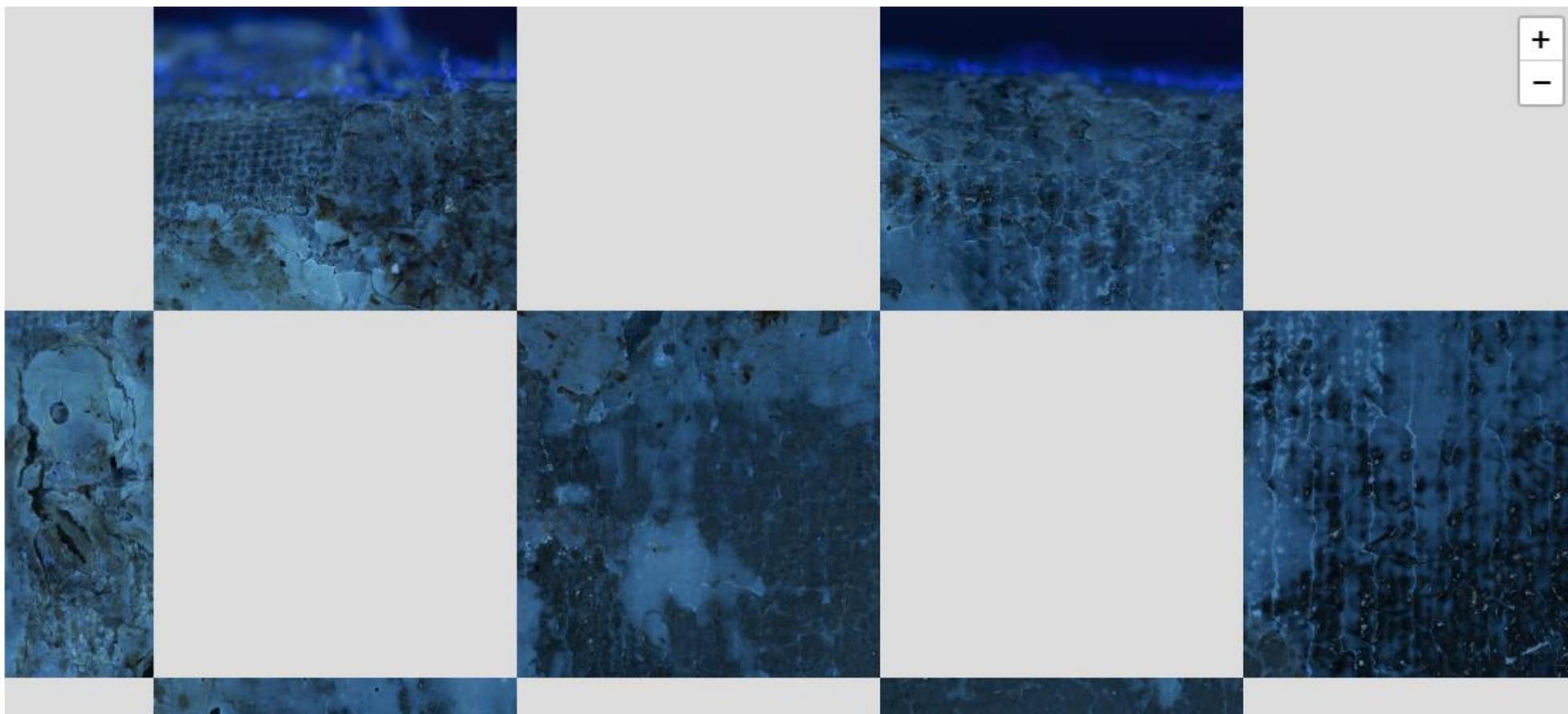
Αυτά τα δεδομένα αποτελούν θεμελιώδες εργαλείο για τη μελέτη της κατάστασης διατήρησης του έργου, καθώς επιτρέπουν τον γρήγορο εντοπισμό κάθε μετατροπής και την εξέταση των σχετικών τεχνικών πτυχών.

Παρά την πολυπλοκότητα που συνεπάγεται το μέγεθος και η ευθραυστότητα της Guernica, αυτό το έργο παρέχει στους ειδικούς τη δυνατότητα να εργάζονται ταυτόχρονα με όλες τις τεχνικές μελέτες (ορατό φως, VIS, υπεριώδες φως, UV, υπέρυθρη ανακλαστικότητα, IR, ακτίνες X, RX και 3D) και να κάνετε μεγεθύνσεις σε λεπτομέρειες της εργασίας. **Οι εικόνες υψηλής ανάλυσης φτάνουν σε πολύ υψηλότερες μεγεθύνσεις από αυτές που μπορεί να φτάσει το γυμνό μάτι, έτσι ώστε να λαμβάνονται σε βάθος πληροφορίες για καθεμία από τις ζημιές και τις αλλοιώσεις του καμβά.**

Αν σταματήσουμε στη μελέτη που πραγματοποιήθηκε με ορατό φως (VIS), κατέστη δυνατό να ποσοτικοποιηθούν και να καταγραφούν εξαντλητικά οι πτυχές που σχετίζονται με τις αλλοιώσεις που παρουσιάζει το έργο ως αποτέλεσμα ιστορικών γεγονότων, καθώς και να κατανοήσουμε την ταχεία και ενεργητικότητα των τεχνικών του καλλιτέχνη. Όταν προσεγγίζουμε το έργο από τη σκοπιά της ανάλυσης της κατάστασης διατήρησής του, μια από τις πιο συχνές αλλοιώσεις είναι η παρουσία κεριού.

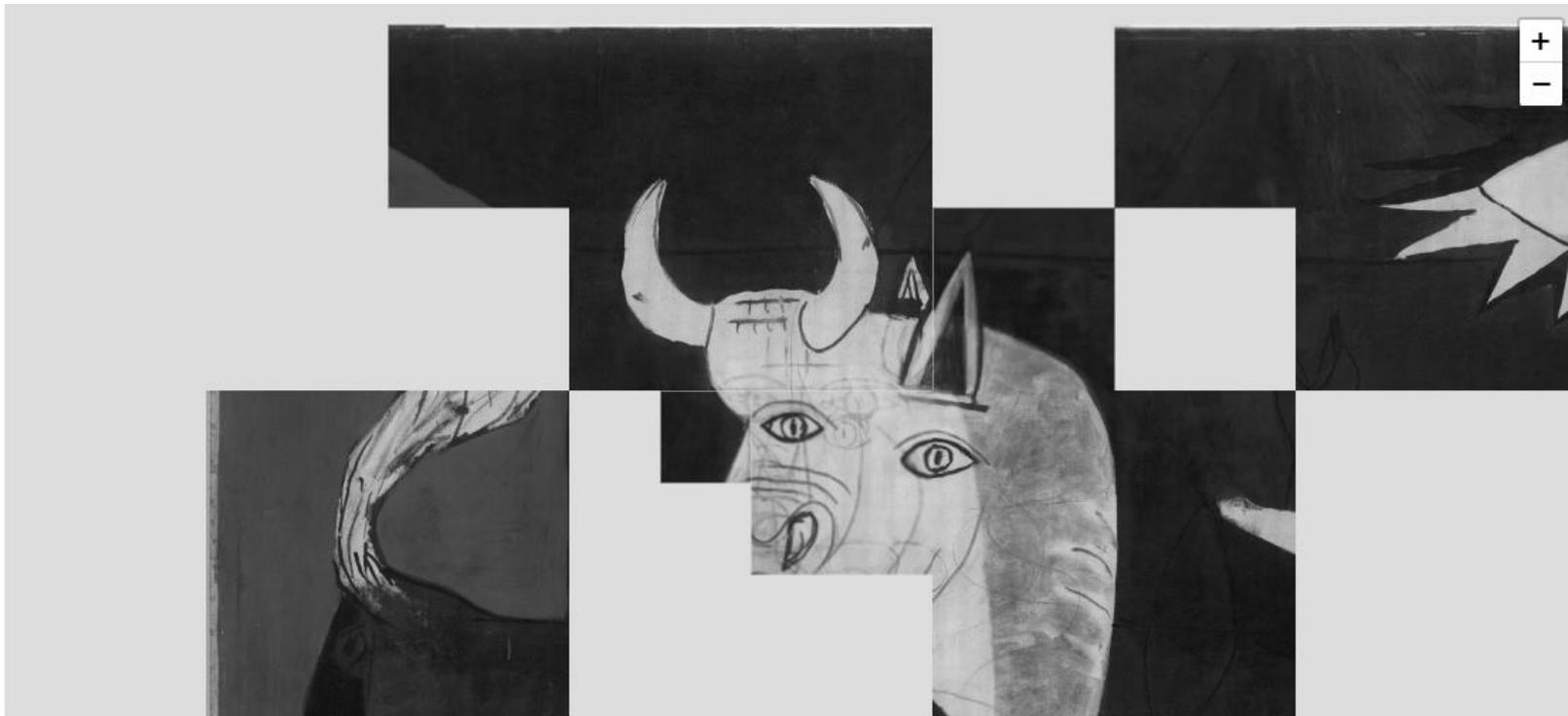
<https://guernica.museoreinasofia.es/gigapixel/informe-estado-conservacion>

Αυτό είναι συνέπεια της επεξεργασίας ενοποίησης με κερι-ρητίνη που πραγματοποιήθηκε το 1957 στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης (MoMA) στη Νέα Υόρκη. Με εικόνες υψηλής μεγέθυνσης, σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να εντοπιστεί εύκολα. Ωστόσο, χάρη στα αποτελέσματα που λαμβάνονται με την υπεριώδη ακτινοβολία (UV) είναι δυνατόν να ποσοτικοποιηθεί η έκτασή της. Ομοίως, χάρη στις διαφορετικές αποκρίσεις φθορισμού υπεριώδους ακτινοβολίας, μπορούν να παρατηρηθούν χρωματικές πινελιές που καλύπτουν τις απώλειες βαφής.

Screenshot από το έργο «PROYECTO GUERNICA» της σελίδας
<https://guernica.museoreinasofia.es/gigapixel/informe-estado-conservacion>

Η σύνθεση Guernica αναπτύχθηκε από τον Picasso σε λιγότερο από δύο μήνες, τροποποιημένη σε διαδοχικές φάσεις στην εικονογραφική επιφάνεια. Όλα αυτά τα στάδια τεκμηριώθηκαν φωτογραφικά από την καλλιτέχνη Dora Maar και για μεγάλο χρονικό διάστημα η γνώση αυτών των αλλαγών βασιζόταν σε αυτήν την τεκμηρίωση. Όμως εδώ και αρκετά χρόνια είναι συνηθισμένο στην επιστημονική κοινότητα να καταφεύγει και στην τεχνική της υπέρυθρης ανακλαστικότητας (IR), η οποία μελετά τις αλλαγές στην εικαστική επιφάνεια. Το IR παρατηρεί τα ενδιάμεσα στρώματα μεταξύ της στήριξης και της πολυχρωμίας και φέρνει στο φως τις συνθετικές αλλαγές ή διορθώσεις που έκανε ο Πικάσο στον καμβά. Χάρη σε αυτό, μπορείτε να δείτε, για παράδειγμα, πώς το κεφάλι του αλόγου ήταν σε διαφορετική θέση και επίσης πώς στην κάτω δεξιά γωνία του καμβά, στα αρχικά στάδια του έργου, ο Πικάσο εξέτασε τη δυνατότητα να συμπεριλάβει τη φιγούρα ενός γυναίκα.

Screenshot από το έργο «PROYECTO GUERNICA» της σελίδας
<https://guernica.museoreinasofia.es/gigapixel/informe-estado-conservacion>

Guernica, Study with Gigapixel

Ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο για το βίντεο, που δημιουργήθηκε σε συνδυασμό με τη συμμετοχή του Museo Reina Sofía στο Ars Electronica Festival 2021, το οποίο σκιαγραφεί το ταξίδι στο εσωτερικό της *Guernica*, ξεκινώντας με τη μελέτη βιβλιογραφικών πηγών γύρω από τη σύνθεση και τη συντήρηση της εικόνας, συνεχίζοντας με την ολοκληρωμένη ακτινογραφία του έργου και τελειώνει με το έργο που χρησιμοποιεί τεχνολογία gigapixel που ξεκίνησε το 2011. Όχι μόνο αυτή η τεχνολογία επέτρεψε την επίτευξη μεγαλύτερης ευκρίνειας, στο πλησιέστερο χιλιοστό, αποκαλύπτοντας μικρορωγμές, μικρές τρύπες ή κρακέλ στον πίνακα, αλλά κατέστησε επίσης δυνατή την ανάλυση χάρη σε νέες προσεγγίσεις στο έργο του Πάμπλο Πικάσο που είναι ικανές να εμπλέξουν το κοινό και να συνεχίσουν το ταξίδι του.

Guernica, Study with Gigapixel, 12 november, 2021

<https://www.museoreinasofia.es/en/multimedia/guernica-gigapixel-study>

